

Diagnostik og behandling af KOL i almen praksis

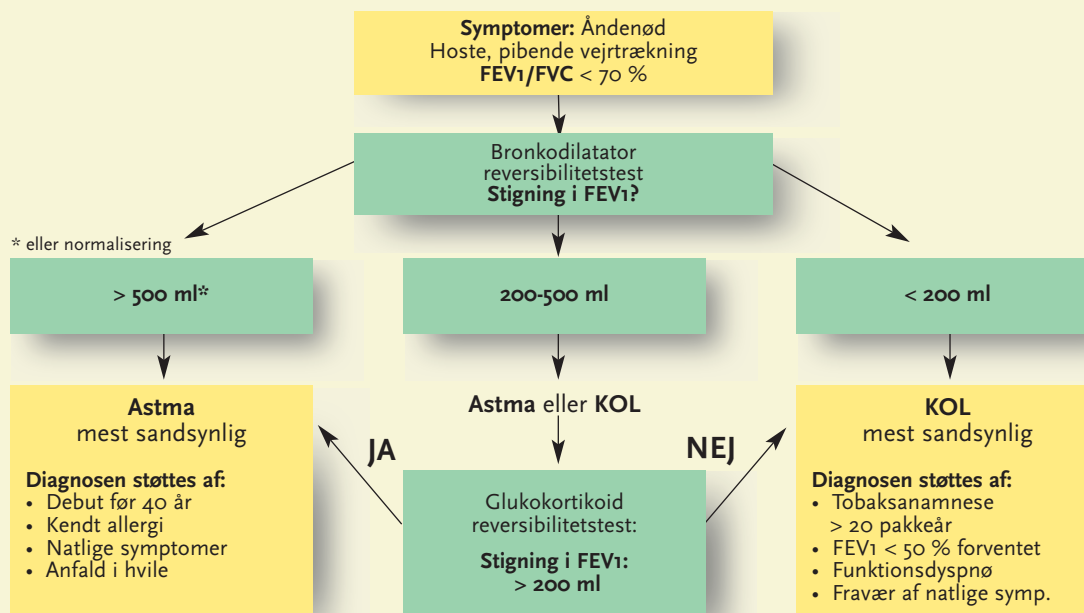
Definition:

Kronisk Obstruktiv Lungesygdom (KOL) er karakteriseret ved vedvarende, oftest irreversibel, obstruktiv lungefunktionsnedsættelse som følge af permanent forsnævring af de små luftveje og/eller emfysem. Sygdommen er kronisk progredierende førende til udtalt morbiditet og mortalitet. 85 – 90 % af alle tilfælde skyldes tobaksrygning.

Diagnose, udredning og klassifikation:

Diagnosen stilles på baggrund af ryge- og erhvervsanamnese, symptomer og spirometri (måling af FEV₁ og FVC – peak-flow er **ikke** velegnet) eventuelt suppleret med reversibilitetstest (se figur). Endvidere udføres:

- Røntgen af thorax
- Ved svær KOL tillige saturationsmåling eller arteriel blodgasanalyse
- Efter skøn tillige: EKG, hæmatokrit, S-alfa-1-antitrypsin, eosinofiltal
- Henvielse til specialafdeling ved tvivl om diagnosen eller mistanke om anden sygdom

Bronkodilatator reversibilitetstest: Efter første spirometri inhaleres β_2 -agonist (fx terbutalin 2 mg eller salbutamol 1 mg) eventuelt i kombination med korttidsvirkende antikolinergikum (ipratropium 80 μ g). Spirometri gentages efter 30-60 min.

Glukokortikoid reversibilitetstest: Bør kun gennemføres i stabil fase, da behandling i akut fase giver falsk positivt resultat. Spirometri før og efter 10-14 dages behandling med 30 – 37 1/2 mg prednisolon pr. dag. Behandlingen kan seponeres uden aftrapning.

KOL sværhedsgrad *	FEV ₁ (% af forventet)	Symptomer og fund
Mild	> 80 %	Tobakshoste Ingen eller let åndenød ved anstrengelse
Moderat	50-79 %	Åndenød ved lettere anstrengelse Hoste $\pm$ expectoration
Svær	30-49 %	Åndenød ved meget beskedne anstrengelse Hoste ofte med expectoration Tøndeforment thorax, cyanose, polycytæmi, perifere ødemer
Meget svær	< 30 %	Åndenød i hvile Hoste med expectoration Kronisk respirationsinsufficiens (lavt PaO ₂ og/eller højt PaCO ₂) Tøndeforment thorax, cyanose, polycytæmi, perifere ødemer

* GOLD-Guidelines 2004

Differentialdiagnoser:

Hyppige: Astma, hjertereinsufficiens eller tumor pulm.

Sjældne: Trakealstenose, bronkiektasier, sarcoidose, cystisk fibrose, ciliatedyskinesi eller bronchiolitis obliterans.

Behandling af KOL i stabil fase:

- **Tobaksophør, som er den eneste behandling der kan bremse sygdomsprogressionen!**
- Fysisk træning/motion 3 gange om ugen
- Vægttab ved overvægt. Optimal ernæring ved undervægt
- Influenzavaccination årligt
- Pneumokok vaccination bør overvejes, men effekten ved KOL er dårligt dokumenteret
- Henvielse til KOL rehabilitering (ved moderat eller svær KOL)
- Overvej osteoporoseprofylakse – også til mænd (kalk + vitamin D).

Farmakologisk behandling:

Basisbehandling er inhalation med korttidsvirkende β_2 -agonister og/eller antikolinergikum, men andre lægemidler kan forsøges.

Hjemme O₂ behandling:

ved PaO₂ < 7,3 kPa
(ved cor pulmonale
PaO₂ < 8,0 kPa)

Inhalationssteroid: Kun ved > 1 exacerbation pr. år
1000-1600 µg/døgn

Langtidsvirkende bronkodilatator (β_2 -agonist eller tiotropium*):

Ved fortsatte symptomer

Korttidsvirkende bronkodilatatorer i kombination: Fast 4-6 gange daglig + pn.

Korttidsvirkende bronkodilatator (ipratropium* eller β_2 -agonist): pn.

Mild KOL	Moderat KOL	Svær KOL	Meget svær KOL
----------	-------------	----------	----------------

* Kort- og langtidsvirkende antikolinergika (ipratropium og tiotropium) bør ikke ordineres samtidig.
Salmeterol doser over 50 µg x 2 synes ikke forbundet med større effekt, og kan ikke anbefales

Effekten af hvert enkelt lægemiddel bør evalueres og behandlingen seponeres, såfremt der ikke er opnået subjektiv virkning indenfor 3-6 måneder.

Komb. af langtidsvirkende

β_2 -agonist + Inhalationssteroid:

Kun ved FEV₁ < 50 % + mere end 1 exacerbation per år + dyspnø

Leukotrienantagonister:

Skal ikke anvendes. Dokumenteret virkningsløs ved KOL

Peroral β_2 -agonist:

Kan forsøges, men inhalation foretrækkes

Theofyllin:

Kan forsøges, men beskeden effekt/mange bivirkninger. Ikke 1. valg

N-Acetylcystein:

Kan overvejes ved > 5 exacerbationer pr. år. (20 % Reduktion) hos patienter som ikke får inhalationssteroid

Influenzabehandling:

Sparer ca. 1 sygedag hos raske, men har ingen effekt hos KOL-patienter

Behandling af KOL exacerbation med/uden indlæggelse:

Bronkodilaterende behandling:	Intensiveres. Kontrollerer patientens inhalationsteknik
Prednisolon:	Kortvarig kur (fx 37,5 mg daglig i 3 dage, 25 mg 3 dage og 12,5 mg i 3 dage). Vedvarende behandling bør undgås
Antibiotika:	Behandling ved <i>tiltagende dyspnø, øget mængde mukopurulent sekret og/eller feber</i> . Skal ikke anvendes forebyggende
Første valg:	Peroral penicillin 2 mio. x 3 i 10 dage
Ved penicillinallergi:	Roxithromycin 150 mg x 2 i 10 dage
Manglende klinisk effekt efter 2 døgn:	Amoxicillin+clavulansyre 500/125 mg x 3 i 10 dage
N-Acetylcystein:	Skal ikke anvendes. Ingen dokumenteret virkning ved akutte exacerbationer

Indlæggelse bør overvejes ved habituel svær KOL, hvis patienten er i O₂ behandling, er immobiliseret eller ikke kan sove/spise pga. exacerbation, ved manglende effekt af ambulant behandling, pneumoni, tegn på komplicerende sygdom (fx iskæmisk eller kongestiv hjertesygdom), konfusion, udtrættet patient samt respirationsfrekvens > 25, puls > 120.

Lungetransplantation eller volumenreducerende kirurgi:

Livstruende KOL i svær grad (FEV₁ < 0,8 l, 6 min gangdistance < 400 m, PaO₂ < 8,5 kPa) eller lokaliseret emfysem hos yngre. Henvielse til lungemedicinsk specialafdeling.